

Salgó László Péter – Kupecki Nóra

ÚJ UTAKON A HAZAI FOGYASZTÓVÉDELEM – A CSELEKVŐ FOGYASZTÓVÉDELEM JOGALKOTÓI ÉS SZAKMAI IRÁNYÍTÓ SZEMMEL¹

New Waves in Domestic Consumer Protection – Active Consumer Safeguards from the Perspective of Legislation and Professional Guidance

Salgó László közigazgatási államtitkár, Igazságügyi Minisztérium,
vezeto@csongrad.gov.hu

Kupecki Nóra közjogi és fogyasztóvédelemért felelős helyettes államtitkár, Igazságügyi Minisztérium, nora.kupecki@ktm.gov.hu

A fogyasztóvédelmi szakmai irányítást hazánkban 2022-től az Igazságügyi Minisztérium látja el. A Kormány fogyasztóvédelmi politikájában kiemelt szerepet kap a gyermekek és családok védelme, a fogyasztók és vállalkozások közti vitarendezési eljárások egyszerűsítése és elérhetőbbé tétele, az állami szervek közti hatékony együttműködés biztosítása és az európai uniós jogharmonizáció a környezetvédelmi irányelvek biztosítása mellett. A feladatok megosztásának pillérei a társhatóságok, az illetékes kormányhivatalok, a békéltető testületek, továbbá a civil és érdekképviseleti szervezetek. A tanulmány mindamellett, hogy ismerteti a hazai fogyasztóvédelmi rendszer felépítését és eszközeit, bemutatja a hazai békéltető testületek nemzetközi szinten is kiemelkedő hatékonyságát és hatáskörének fontosságát, betekintést nyújt az európai uniós jogharmonizáció keretében elért vívmányokba is. Utóbbi kiemelt figyelemmel követhető, ugyanis 2024 második felében az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét Magyarország láthatja el, amely megtisztelő feladat keretein belül nem titkolt cél a fogyasztói érdekek védelme érdekében jogszabályalkotási folyamatok előmozdítása.

KULCSSZAVAK: Igazságügyi Minisztérium, fogyasztóvédelem, vitarendezési eljárás, európai uniós jogharmonizáció, békéltető testületek, gyermekvédelem, jogszabályalkotás

¹ A publikáció *A fogyasztóvédelem a harmadik évezredben: komplex kihívások és innovatív jogi megoldások* című, 2023. június 2-án megrendezett konferencián elhangzott *Új utakon a hazai fogyasztóvédelem – a cselekvő fogyasztóvédelem jogalkotói és szakmai irányító szemmel* című és a *Fogyasztóvédelmi jogalkotás a 2022–2023. évben* című előadások szerkesztett változatát tartalmazza.

The Ministry of Justice in Hungary assumes control of consumer protection expertise from 2022. The government's consumer protection policy emphasises the protection of children and families, simplification and accessibility of dispute resolution procedures between consumers and businesses, ensuring effective cooperation between state authorities, and European Union legal harmonisation alongside environmental directive assurance. The pillars of task distribution include cooperating authorities, relevant government offices, conciliation bodies, as well as civil and advocacy organisations. The study, while outlining the structure and tools of the domestic consumer protection system, presents the outstanding efficiency and importance of domestic conciliation bodies on an international level, providing insight into achievements within the framework of European Union legal harmonisation. The latter is worth following with special attention, as Hungary will assume the rotating presidency of the Council of the European Union in the second half of 2024, with the honourable task of promoting legislative processes to protect consumer interests.

KEYWORDS: Ministry of Justice, consumer protection, dispute settlement procedure, European Union legal harmonisation, conciliation bodies, child protection, legislation

BEVEZETÉS

A harmadik évezred fogyasztóvédelmének komoly, komplex kihívásokkal kell megküzdnie, és ehhez már nem elegendő a hagyományos eszközrendszer egyes elemeinek alkalmazása, hanem szükséges innovatív jogi megoldások felkutatása és gyakorlati alkalmazása is. Mióta az Igazságügyi Minisztériumhoz került a fogyasztóvédelem szakmai irányítása, a tárca azon dolgozik, hogy ezekre a kihívásokra megfelelően reagáljon, és az elmúlt időszak eredményei egyértelműen bizonyítják, hogy mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás, valamint a fogyasztói tudatosságra nevelés erősítése terén is jó irányba halad a szakterület.

A FOGYASZTÓVÉDELEMÉRT FELELŐS IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

A Kormány fogyasztóvédelemért felelős tagja 2022. május 25-től az igazságügyi miniszter,² akihez a más hatósághoz vagy szervezethez nem tartozó, nem élelmiszer-jellegű termékek és szolgáltatások fogyasztóvédelme tartozik. Az Igazságügyi Minisztérium szakmai irányítása alatt állnak a fogyasztóvédelmi hatósági hatáskörben eljáró kormányhivatalok, amelyek jogszabálysértés esetén járnak el, valamint a békéltető testületek, amelyek a fogyasztó és vállalkozás közötti jogvita megoldása érdekében járnak el. Az Igazságügyi Minisztériumon belül működik továbbá az Európai Fogyasztói Központ is, amely a határon átnyúló fogyasztói panaszok és jogviták rendezéséhez nyújt segítséget a fogyasztók számára.

² 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 119. § 6. pont.

Az Igazságügyi Minisztérium azonban nem egyedüli szereplő a hazai fogyasztóvédelemben, ugyanis a fogyasztóvédelmi intézményrendszernek számos szereplője van. A fogyasztóvédelmi hatósági hatáskörben eljáró kormányhivatalok és a békéltető testületek mellett azon társhatóságok is kiemelt feladatokat látnak el, amelyeknek saját területük vonatkozásában hatáskörük van a fogyasztók védelme érdekében, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságtól kezdve a Gazdasági Versenyhivatalon, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalon és a Magyar Nemzeti Bankon át egészen a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatalig.

A szakmai irányító Igazságügyi Minisztérium alapelve, egyben célja is a teljes érintetti körrel való konstruktív párbeszéd. Ezért 2022 májusától folyamatosan egyeztet a fogyasztóvédelemért felelős tárca mind általános, mind specifikus kérdéskörökben a fogyasztóvédelmi hatósági hatáskörben eljáró kormányhivatalok képviselőivel és a békéltető testületek elnökeivel, civil szervezetek vezetőivel, társhatóságokkal és vállalkozói érdekvédelmi szervezetek képviselőivel egyaránt.

Létrehozták a Fogyasztóvédelmi Kerekasztalt, amely az aktuális kérdések megvitatásával, konkrét megoldási javaslatok kidolgozásával járul hozzá a fogyasztóvédelem területén jelentkező problémák megoldásához, az érintett szervek egységes joggyakorlatának kialakításához. Ennek számos munkacsoportja működik aktívan, így a Képviseleti Kereseti vagy a Családbarát és a Médiatudatosság Munkacsoport is rendszeresen ülésezik. 2023-ban több alkalommal tartott ülést az újjászervezett és kibővített tagsági körrel rendelkező Fogyasztóvédelmi Tanács is, amelynek számos civil egyesület és vállalkozói érdekvédelmi szervezet is a tagja.

Magyarország fogyasztóvédelmi politikája

2022 nyarán megalkották a gyermekvédelmen, a digitális fogyasztóvédelmen, a fogyasztóvédelem elérhetővé tételén és az egységes joggyakorlat kialakításának támogatásán, azaz négy kiemelt pilléren alapuló Fogyasztóvédelmi Politikát.³ Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében⁴ foglaltakkal összhangban, a fogyasztóvédelemben is fontos, hogy biztosítsák a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez való jogát. A tárca célja, hogy az ehhez szükséges hatékony szabályozási és intézményrendszer a fogyasztóvédelem területén is rendelkezésre álljon, ezért a fogyasztóvédelmi hatóság 2023. évi ellenőrzési és vizsgálati programjának⁵ összeállításakor a fő vezérfonal a gyermekvédelem volt. A cél, hogy minél több területen fel tudjon lépni a fogyasztóvédelmi hatóság a gyermekek

³ 1353/2022. (VII. 21.) Korm. határozat.

⁴ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.

⁵ Lásd: <https://fogyasztovedelem.kormany.hu/api/item/file-preview/19620/f071728c7f1ed8d8f9982a2233038dae.pdf>

felé irányuló tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben, különösen a kereskedelmi kommunikáció, a reklámok, a gyermek- és sítáborok ellenőrzésével. A gyermek- és fiatalkorúak alkoholtermékkel való kiszolgáltatásának tilalmát az előző évekhez hasonlóan 2023-ban is célzottan ellenőrzi a hatóság, amit a korábbi évek sajnálatosan magas kifogásolási aránya is indokol. A családok gondtalan kikapcsolódását segítik a szezonális vizsgálatok közül a gyermekeknek szánt farsangi és halloween maszkok, parókák és jelmezek laboratóriumi vizsgálata, illetve a szórakoztatási célú berendezések és szórakoztatási célú sporteszközök üzemeltetési feltételeinek ellenőrzései.

Az e-kereskedelem bővülése indokolja a digitális fogyasztóvédelem erősítését, és az Európai Unió fogyasztóvédelmi jogalkotásának jelentős része is az online kereskedelemre vonatkozóan állapít meg szabályokat. A digitális fogyasztóvédelemben az a vezérlőelv, hogy ami offline tilos, az online térben is az legyen. Prioritást élvez tehát a fogyasztók online térben való védelme.

Az egységes jogalkalmazás tekintetében az Igazságügyi Minisztérium a fogyasztóvédelmi hatósági oldalon a szakmai irányító szerepét tölti be, aminek keretében kiemelt hangsúlyt fektet arra, hogy a fogyasztóvédelmi ellenőrzéseket és eljárásokat lefolytató kormányhivatalok országosan egységes szempontok alapján, egységes elvek mentén végezzék munkájukat. Az egységes jogalkalmazás kialakítása ugyanakkor ennél jóval szélesebb körben is szükséges, így a cél a fogyasztóvédelmi tevékenységhez kapcsolódással rendelkező állami szervek közötti együttműködés erősítése, a jogalkotási és a jogalkalmazási problémákkal szemben közös álláspontok kialakítása. Ebben a már említett Fogyasztóvédelmi Kerekasztalnak, a munkacsoportjainak és a Fogyasztóvédelmi Tanácsnak is lényeges szerep jut.

Az elérhető fogyasztóvédelemmel az Igazságügyi Minisztérium célja, hogy közelebb hozza a témát az emberekhez, amelyhez új eszközök igénybevételét is tervezi. Még mindig kevesen tudnak a békéltető testületek működéséről, amelyek a fogyasztó és a vállalkozás közötti jogvita eldöntésére gyors és költségkímélő alternatívát jelentenek a bírósági eljáráshoz képest. Szükséges ezért e fórumok ismertségének előmozdítása, de a hatékonyabb működés biztosítása érdekében tevékenységük kereteinek újragondolására is sor került. A fogyasztóvédelmi civil szervezetek szintén jelentős mértékben járulhatnak hozzá a fogyasztóvédelem elérhetőbbé tételéhez, amelynek megvalósítása ezért e szervezetek bevonásával történik. A fogyasztóvédelemért felelős tárca a fogyasztóvédelmi honlapokon és a közösségi médiában is erősíti jelenlétét, hogy minél több csatornán eljussanak a fogyasztókhoz mindazon információk, amelyek segíthetik őket a fogyasztóvédelmi problémák megelőzésében.

A cselekvő fogyasztóvédelem érdekében szükséges jogszabályok módosítása

A fogyasztóvédelmi politikában megfogalmazott célok elérése szükségessé tette a hazai fogyasztóvédelmi joganyag teljes körű felülvizsgálatát 2022 nyarán. E felülvizsgálat, valamint a Fogyasztóvédelmi Kerekasztal és a kormányhivatalok javaslatai alapján készítették

elő a cselekvő fogyasztóvédelem érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló jogszabálycsomagot,⁶ amely részben uniós jogharmonizáción, részben belső kezdeményezéseken alapul.

2023. június 25-én lépett hatályba a képviseleti kereset jogintézményére vonatkozó szabályozás. A képviseleti keresetekről szóló uniós irányelvet⁷ az első három tagállam között ültette át Magyarország 2022 őszén. A fogyasztóvédelemről szóló törvény⁸ módosításának célja, hogy a képviseleti keresetek révén rendelkezésre álljon egy hatékony és eredményes eljárás a fogyasztókat érintő jogsértések megszüntetésére, a jogsérelmek orvoslására. A módosítás alapján a feljogosított szervezetek képviseleti kereseteket indíthatnak azon vállalkozásokkal szemben, amelyek megsértik az uniós és a hazai jogot. A szervezetek kérhetik a bíróságtól a fogyasztókat érintő jogsértő magatartás megszüntetését, megtiltását, a jogsérelem orvoslását, kártérítést, kijavítást vagy akár árleszállítást is.

A feljogosított szervezetek jellemzően nonprofit szervezetek, amelyek a fogyasztók érdekében végeznek tevékenységet, és a fogyasztók érdekében legalább 12 hónapja működnek. E minőségüket kijelölési eljárás lefolytatását követően kaphatják meg a fogyasztóvédelemért felelős minisztertől, ha a velük szemben támasztott követelményeknek megfelelnek. Kijelölési eljárás lefolytatása nélkül közjogi szervezetek is indíthatnak belföldi képviseleti keresetet, így például a fogyasztóvédelmi hatóság, az ügyészség és minden olyan központi hivatal, államigazgatási szerv, amelynek a feladatai közé tartozik az irányelv mellékletének rendelkezéseiben szereplő fogyasztói jogok védelme.

A jogharmonizáció elvégzésével sem fejeződött be azonban az Igazságügyi Minisztérium munkája a képviseleti keresetekkel összefüggésben. A Fogyasztóvédelmi Kerekasztal Képviseleti Kereset Munkacsoportja a jogalkalmazás egységessége érdekében kidolgozott egy szakmai útmutatót a feljogosított szervek részére, valamint egy általános tájékoztatót a fogyasztóknak, amelyeket a minisztérium honlapján is közzétett. Ezenfelül a feljogosított szervezeteket és az általuk indított képviseleti kereseteket is megjelenítik a kormányzati honlapon.

A fogyasztókat és a vállalkozásokat közvetlenül érintették azok a szintén 2022 őszén elfogadott módosítások, amelyek kihirdetést követően már hatályba is léptek. Így a közszolgáltatóknak az ügyfélszolgálaton, honlapjukon közzé kell tenniük az üzletszabályzat és az általános szerződési feltétel módosításáról szóló közérthető tájékoztatót. A fogyasztó írásbeli panaszára adott választ a vállalkozásnak igazolható módon kell átadnia, eljuttatnia, az ismételt, azonos tartalmú fogyasztói panasz megválaszolását mellőzheti. A fogyasztóvédelmi hatósági eljárás megindításának feltételévé vált, hogy a fogyasztó az érintett vállalkozással közvetlenül megkísérelje a vitás ügy rendezését. A módosítás alapján pedig az elektronikus hírközlés területén az ügyfélszolgálat és az előfizetői panasz intézésével kapcsolatos ügyekben is a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság rendelkezik hatáskörrel.

⁶ 2022. évi LXI. törvény.

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/1828 irányelve.

⁸ 1997. évi CLV. törvény.

Az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges jogszabályok módosítása

Az Országgyűlés 2023. május 3-án fogadta el azt a törvénymódosítást,⁹ amelynek célja a Magyarországon alternatív vitarendezési feladatokat ellátó békéltető testületek hatékonyságának és elérhetőségének növelése. A módosítás előkészítését széles körű szakmai és társadalmi egyeztetés előzte meg, a törvényjavaslat elkészítésekor mind a civil fogyasztóvédelmi szervezetek, mind a vállalkozói érdekvédelmi szervezetek képviselőinek a véleményét kikérte a jogalkotásért felelős tárca, és a Fogyasztóvédelmi Tanács egyik ülését is dedikáltan e törvényjavaslatnak szentelte. Számos itt elhangzó javaslatot is átvettek, mivel a legjobb, azaz a fogyasztók, a vállalkozások és a testületek érdekeit szem előtt tartó módosítás elérése volt a cél.

A kereskedelmi és iparkamarák által működtetett békéltető testületek 1999 óta működnek és látják el alternatív vitarendezési feladatukat céljuk szem előtt tartásával: a fogyasztó és a vállalkozás között felmerült jogvita békés, ingyenes, gyors és lehetőleg egyezségeen alapuló megoldása révén.

Az esetek jelentős részében a békéltető testületek fellépése eredménnyel jár. 2022-ben például 10 ezer feletti ügyszámnál minden negyedik ügy végződött egyezséggel, és ugyanilyen arányban került sor ajánlás kibocsátására is. A jövőben azonban számottevő növekedés várható az egyezségek arányában, méghozzá a hivatkozott jogszabály-módosítás alábbiakban részletezett hatására.

A törvénymódosítás címében az „elérhetőbb fogyasztóvédelem” szerepel, amely nemcsak egy jól hangzó szlogen, hanem a fogyasztók számára az ügyintézési helyek bővülését jelenti. A 2024. január 1-jétől hatályos szabályozás alapján a békéltető testületek nyolc régióban működnek az eddigi vármegyei felosztás helyett. Ez azonban nem jelenti az ügyintézési helyek csökkentését, ellenkezőleg. Bármelyik fogyasztó kérheti ugyanis, hogy a nem régióközpont vármegyeszékhelyen, sőt, akár vármegyeszékhelynek nem minősülő megyei jogú városban is személyes meghallgatást tartsanak. Tehát a jelenleg hatályos szabályozás alapján 20 helyen kerülhet sor személyes meghallgatásra: a fővárosban és a 19 vármegyeszékhelyen. A módosítás alapján viszont a nyolc régióközpont, a 12 további vármegyeszékhely és a hét további megyei jogú város együttesen 27 lehetőséget jelent a fogyasztók számára, ami 35%-os emelkedést jelent.

Ugyanakkor alkalmazkodva a digitális kor kihívásaihoz, figyelembe véve a járványhelyzet idején szerzett tapasztalatokat is, a módosítás egyik legjelentősebb eleme, hogy a békéltető testület a meghallgatást elsődlegesen személyes jelenlét nélküli online formában tartja meg, azaz az úgynevezett online meghallgatás válik főszabállyá. Tehát a fogyasztó otthonról, a kanapéről vagy az íróasztal mellől online módon is részt vehet a meghallgatáson, ami mindenképpen előrelépés a fogyasztói érdekvédelem és az elérhetőség szempontjából. Ez mind a fogyasztóknak, mind a vállalkozásoknak és a békéltető testületeknek is hatékonyabb eljárást tesz lehetővé, ráadásul adminisztratív tehercsökkenéssel is jár.

⁹ 2023. évi XX. törvény.

Természetesen azon fogyasztókra is gondolt a tárca, akiknek nincs lehetősége az online módszer alkalmazására, vagy ezzel nem kívánnak élni, így nekik bármikor lehetőségük lesz személyes meghallgatást kérni a fentiekben jelzett kibővített helyszíneken.

De a lényegi módosításokat érintően még tovább ment az Igazságügyi Minisztérium. A 2023. december 31-ig hatályos szabályozás alapján ugyanis – feltéve, ha a fogyasztói kérelem megalapozott – a békéltető testület az egyezségen felül csak akkor hoz kötelező, tehát bírósági úton is végrehajtható döntést, ha a vállalkozás magára nézve azt kötelezőnek ismeri el, vagy általános alávetési nyilatkozatot tett. Egyéb esetben nem kötelező jellegű ajánlást hozhat csak a testület. Mivel számottevő ilyen alávetésre nem került sor, ezért feltétlenül emelni kellett a békéltető testületek rangját, erejét e tekintetben is. A módosítás fogyasztók szempontjából egyik jelentős újítása így az, hogy a békéltető testület akkor is kötelezést tartalmazó határozatot hoz, ha a vállalkozás alávetési nyilatkozatot nem tett, de a kérelem megalapozott, és a fogyasztó érvényesíteni kívánt igénye – sem a kérelemben, sem a kötelezést tartalmazó határozat meghozatalakor – nem haladja meg a 200 ezer forintot. A Pénzügyi Békéltető Testület eljárásában egyébiránt már létezik ilyen jellegű előírás. Ez megkönnyíti a fogyasztói jog érvényesítését megalapozott fogyasztói egyéni igény tekintetében a vállalkozás alávetése hiányában is. A fogyasztók szempontjából hatalmas, történelmi jelentőségű előrelépés mindez, hiszen 200 ezer forint alatti ügyekben a vállalkozást nem kötelező ajánlás helyett kikényszeríthető döntés hozható 2024-től, azaz kötelező, akár bírósági úton is végrehajtható határozatok meghozatalára kerül sor a fogyasztói kérelem megalapozottsága esetén.

A békéltető tagság betöltésének új koncepciója az, hogy az adott békéltető testület tagjainak egyharmadára fogyasztói érdekek képviselőit ellátó egyesületek tehetnek javaslatot. A javasolt személynek természetesen meg kell felelnie a fogyasztóvédelmi törvényben előírt feltételeknek. A fennmaradó helyekre a békéltető testületi tagokat a területileg illetékes kamara által lefolytatott pályázat alapján választják ki. Így áll össze az új, régiós békéltető testület, elnökkel, szükséges esetben elnökhelyettessel és tagokkal. A kiválasztás minden esetben a fogyasztóvédelemért felelős miniszter kompetenciája. Végül, de nem utolsósorban, a békéltető testületek színvonalának növelését szolgálja, hogy a békéltető testület elnökének és tagjának a megbízástól számított egy éven belül békéltető testületi alapvizsgát kell tennie egy online képzést követően. Ha a vizsga letételére nem kerül sor, akkor az a jogviszony megszűnésével jár.

Tekintettel arra, hogy a szabályozás 2024. január 1-jén lép hatályba, kellő időt biztosít a jogalkotó a békéltető testületek részére a felkészülésre, valamint megfelelő kommunikációs időt is a fogyasztók és vállalkozások felé az átalakított intézményrendszer tekintetében.

A hazai és uniós jogalkotás jövőbeli irányai

Az Igazságügyi Minisztérium jogalkotási munkája nem ért véget a fenti jogszabálymódosítások végrehajtásával. Az úgynevezett DSA-rendelet¹⁰ alkalmazhatóvá tétele területén komoly kihívás vár a szakterületre, amelynek során már együttműködést alakítottak ki a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatósággal.

A tárca szakmai irányítóként pedig folyamatosan figyelemmel kíséri a jogalkalmazás során felmerülő problémákat, indokolt esetben határozottan és gyorsan fellép a szükségessé váló jogalkotással. Mindebben segítséget nyújtanak a Fogyasztóvédelmi Tanács, a Kerekasztal és annak munkacsoportjai, a békéltető testületek, a civil szervezetek és a vállalkozói érdekvédelmi szervezetek javaslatai is.

A fogyasztóvédelem rendkívüli módon jogharmonizált terület, szabályainak többsége az Európai Unió joga által behatárolt, azon tendenciákra figyelemmel pedig, amelyek szereznek az uniós jogalkotás során a maximumharmonizációs szabályozás került előtérbe, a tagállami eltérés minimális. Jelenleg is számos, fogyasztóvédelmet érintő közösségi jogalkotás van folyamatban.

2023. május 23-án hirdették ki az általános termékbiztonságról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletet,¹¹ amely amellelt, hogy a korábban hatályos irányelv helyett rendeleti szinten egységesíti a termékbiztonsági követelményeket, a digitalizációval összhangban az online piacokra ró jelentős, a gazdasági szereplőkhöz hasonló kötelezettségeket termékbiztonsági szempontból.

Jelenleg is folyamatban van azon európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslat¹² elfogadása, amely a fogyasztók zöld átállásban való szerepvállalásának – a tisztességtelen gyakorlatokkal szembeni hatékonyabb védelem és hatékonyabb tájékoztatás révén való – növelése érdekében kíván fellépni. Az úgynevezett zöld átállásról szóló uniós irányelvtervezet alapján tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősülnek majd a zöldre festési gyakorlatok, a környezetbarát jellegre vonatkozó megtévesztő állítások, a korai elavulással kapcsolatos gyakorlatok, tehát az áruk idő előtti meghibásodása, valamint a megbízhatatlan és nem átlátható fenntarthatósági címkék használata egyaránt.

Ugyancsak tárgyalás alatt áll a kifejezett környezeti állítások megalapozottságáról és kommunikációjáról szóló irányelv¹³ tervezete. Az úgynevezett zöld állításokról szóló irányelv célja, hogy meghatározza az első olyan részletes uniós szabályokat, amelyek minden Európai Unióban működő vállalatra alkalmazandók, és az önkéntes környezetbarát állítások bizonyítására vonatkoznak.

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet – röviden DSA).

¹¹ Az Európai Parlament és Tanács 2023/988 rendelete.

¹² A 2005/29/EK és a 2011/83/EU irányelv módosításáról, a fogyasztók zöld átállásban való szerepvállalásának a tisztességtelen gyakorlatokkal szembeni hatékonyabb védelem és a hatékonyabb tájékoztatás révén történő növelése tekintetében.

¹³ Az Európai Parlament és Tanács irányelve a kifejezett környezeti állítások megalapozottságáról és kommunikációjáról.

Szintén folyamatban van a javításhoz való jogról szóló irányelv¹⁴ megalkotása, amelynek célja, hogy célzottan módosítsa a jogorvoslatok – vagyis a javítás és a csere – közötti választás lehetőségét annak érdekében, hogy előmozdítsa a javítást és ezáltal a fenntarthatóbb fogyasztást.

Mindezekon felül várhatóan még idén megjelenik az ügynevezett végrehajtási csomag is, amely több uniós normát kíván módosítani, többek között a fogyasztói vitarendezési irányelvet,¹⁵ az online vitarendezési rendeletet,¹⁶ valamint az ügynevezett CPC rendeletet¹⁷ is.

Jól látható, hogy az uniós jogalkotás középpontjában a digitális tér és a környezetvédelmi kihívásokra való válaszok keresése található, összhangban a korábban már említett, az Európai Bizottság által 2020–2025 közötti időszakra megfogalmazott fogyasztóügyi stratégiában foglalt célkitűzésekkel. 2024. második félévében Magyarország látja el az Európai Unió Tanácsa soros elnökségét, amelynek során továbbra is kiemelt fontosságú témaként kezeli a Magyar Kormány a fogyasztóvédelmet: a már megindult, fent hivatkozott zöldre festés jelenségével kapcsolatos jogalkotási folyamatok prioritást élveznek. Fontos ugyanakkor a légi járatok törlésével és késésével kapcsolatos utasjogok megerősítése is, mivel nemcsak a koronavírus-járvány, hanem a legutóbbi uniós jogalkotás¹⁸ óta eltelt két évtized tapasztalatai is egyértelműen jelzik, ideje fellépni ezen a területen is a fogyasztók, az utasok érdekében.

A HATÓSÁG SZAKMAI IRÁNYÍTÁSA

A szakterület előtt álló egyik legnagyobb kihívás a fogyasztóvédelmi hatóságot érintő szakmai irányítói feladatok ellátása. 20 kormányhivatal munkáját kell ugyanis a jogszabályok adta keretek és a különböző kereskedői gyakorlatok mentén egy irányba terelni, amelynek kihívásai egyértelműek. A szakmai irányító tárca itt is innovatív megoldásokat alkalmaz a magyar fogyasztók érdekében, elég utalni az árstopellenőrzésekre vagy az árfi-gyelő rendszer alkalmazásával és a kötelező kereskedelmi akciókkal összefüggő szabályok fogyasztóvédelmi ellenőrzéseire.

Az Igazságügyi Minisztérium 2023. évi Ellenőrzési és Vizsgálati Programjának három fő vezérfonalát a már hivatkozott gyermekek és családok védelme, a szankciós inflációval szembeni, energiahatékonyság növelését célzó ellenőrzések, illetve a veszélyes termékek kiszűrése adja. Mindezt 33 témavizsgálat mentén látják el a fogyasztóvédelmi hatósági hatáskörben eljáró kormányhivatalok, szoros minisztériumi szakmai irányítás alatt. A minisztérium minden egyes témavizsgálat előtt online értekezleteket tart az adott

¹⁴ Az Európai Parlament és Tanács irányelve az áruk javítását előmozdító közös szabályok meghatározásáról, továbbá az (EU) 2017/2394 rendelet, valamint az (EU) 2019/771 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2013/11/EU irányelve.

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 524/2013/EU rendelete (fogyasztói online vitarendezési irányelv).

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2394 rendelete.

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 261/2004/EK rendelete.

témakörrel kapcsolatban, folyamatos a kommunikáció a kormányhivatalokkal, amelyben érdemi és konstruktív segítséget nyújtanak a főispánok és a fogyasztóvédelmi hatósági munkatársak az egységes jogalkalmazás elérése érdekében.

ZÁRSZÓ

A fogyasztóvédelem rendkívül dinamikus, folyamatosan változó, új kihívásokkal és kereskedői magatartásokkal szembesülő, a magánjog és közjog határán fekvő jogterület. A fogyasztóvédelem szereplőinek – legyen szó a szakmai irányító minisztériumról, a fogyasztóvédelmi hatóságról, a békéltető testületekről vagy civil szervezetekről – minden esetben a fogyasztói érdekeket, a hazai és uniós jog adta fogyasztói jogok érvényesítését kell szem előtt tartania. Ehhez pedig a 21. századi kihívások miatt is feltétlenül szükséges az aktív, szoros és határozott, innovatív jogalkotói és szakmai irányítás, amelynek az Igazságügyi Minisztérium a jövőben is eleget kíván tenni.

JOGI FORRÁSOK

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről

2022. évi LXI. törvény a cselekvő fogyasztóvédelem érdekében szükséges egyes törvények módosításáról

2023. évi XX. törvény az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges törvények módosításáról

182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

1353/2022. (VII. 21.) Korm. határozat a fogyasztóvédelmi politikáról

Az Európai Parlament és a Tanács 261/2004/EK rendelete (2004. február 11.) visszautasított beszállás és léggijáratok törlése vagy hosszú késése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Az Európai Parlament és a Tanács 524/2013/EU rendelete (2013. május 21.) a fogyasztói jogviták online rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról (fogyasztói online vitarendezési irányelv)

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2394 rendelete (2017. december 12.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok végrehajtásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről és a 2006/2004/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg)

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról

Az Európai Parlament és Tanács 2023/988 rendelete (2023. május 10.) az általános termékbiztonságról, 1025/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról,

valamint a 87/357/EGK tanácsi irányelv és a 2001/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

Az Európai Parlament és a Tanács 2013/11/EU irányelve (2013. május 21.) a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról (fogyasztói alternatív vitarendezési irányelv)

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/1828 irányelve (2020. november 25.) a fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetekről és a 2009/22/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2005/29/EK és a 2011/83/EU irányelv módosításáról, a fogyasztók zöld átállásban való szerepvállalásának a tisztességtelen gyakorlatokkal szembeni hatékonyabb védelem és a hatékonyabb tájékoztatás révén történő növelése tekintetében

Javaslat Az Európai Parlament és Tanács irányelve a kifejezett környezeti állítások megvalósultságáról és kommunikációjáról

Javaslat Az Európai Parlament és Tanács irányelve az áruk javítását előmozdító közös szabályok meghatározásáról, továbbá az (EU) 2017/2394 rendelet, valamint az (EU) 2019/771 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról

Dr. Salgó László Péter a Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal főispánja. 2009 óta dolgozik a magyar közigazgatásban. 2010-től az Igazságügyi Minisztériumban látott el kiemelten fontos feladatokat, először főosztályvezetőként, 2014-től helyettes államtitkárként, majd 2022-től közigazgatási államtitkárként, amelynek során a hazai fogyasztóvédelem szempontjából számos jelentős lépés fűződik a nevéhez. 2014. július 1-jétől a *Magyar Közlöny* és a *Hivatalos Értesítő* felelős szerkesztője, 2015-től a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Mentorok Kollégiumának tagja és a *Fontes Iuris* felelős szerkesztője. Egyetemi oktató és címzetes egyetemi docens. 2023. október 1. napjától a Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal főispánja. Számptalan szakmai publikáció kötődik a nevéhez. Tevékenységét 2017-ben Vladár Gábor-díjjal, 2023-ban Deák Ferenc-díjjal ismerték el.

Dr. Kupecki Nóra miniszteri biztos szakmai pályafutását a közigazgatásban 2016-ban a Miniszterelnökségen kezdte hatósági területen. 2018-tól az Igazságügyi Minisztériumban közjogi területen folytatta szakmai tevékenységét. A helyettes államtitkári kinevezése előtt főosztályvezetői tisztséget látott el. 2022. júniusi közjogi és fogyasztóvédelemért felelős helyettes államtitkári kinevezését követően az első feladatai között volt a digitális fogyasztóvédelmen, a gyermekvédelmen, a fogyasztóvédelem elérhetővé tételén és az egységes joggyakorlat kialakításának támogatásán alapuló, a fogyasztóvédelmi politikáról szóló 1353/2022. (VII. 21.) Korm. határozat kidolgozása, majd ezt követően a Fogyasztóvédelmi Kerekasztal létrehozásában való közreműködés. 2023-ban részt vett a Fogyasztóvédelmi Tanács újjáalakításában, és több, fogyasztóvédelmi jogszabály-módosítás fűződik a nevéhez. Aktívan hívja fel a figyelmet

a legfontosabb fogyasztóvédelmi kérdésekre a közösségi médiában. Rendszeresen járja az országot, általános és középiskolákban, valamint felsőoktatási intézményekben vesz részt szakmai rendezvényeken a fogyasztóvédelem ismertebbé tétele érdekében. Az idei European Consumer Summit és a következő EU tanácsi elnökség tagállami vezetőivel való egyeztetésen képviselte Magyarországot. 2024. január 1-jétől a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium fővárosi és vármegyei kormányhivatalok és a további államigazgatási szervek együttműködésének fejlesztéséért felelős miniszteri biztosa.